

"Evet, bir Kadîr ki, şu âlem, bütün güneşleri, yıldızları, avâlimi, zerrâtı, cevâhiri, nihayetsiz lisanlarla Onun azametine ve kudretine şehadet eder." Kudret ve azametinin farkına da değinerek burayı izah eder misiniz?

Bu ifade ve devamında nazara verilen hakikatlerin bir önceki mesele ile yakın ilgisi vardır. Yani, insan **"dünyanın öldükten sonra âhîret suretinde dirileceği"**ni, bütün insanların bir anda mahşer meydanına çıkacaklarını, cennet ve cehennemdeki akıl almaz İlâhî icraatları düşünürken kendi ilmini, iradesini ve kudretini esas almayacak, hakikatleri **"bütün güneşleri, yıldızları, avâlimi, zerrâtı, cevâhiri, nihayetsiz lisanlarla Onun azametine ve kudretine şehadet"** eden Allah'ın sonsuz sıfatlarına nisbeten değerlendirecektir.

İnsan, şu muhteşem güneşin dünyadan bir milyon üç yüz bin defa büyük olduğunu, dünyamızla birlikte on iki gezegeni kolayca çevirdiğini düşünecek, bunun yanında kendi bedeninin dünya üzerinde küçük bir nokta kadar kaldığını, kuvvetinin de bir o kadar az ve zayıf olduğunu bilecek ve haşri getirecek Zât'ın böyle nice güneşleri, yıldızları ve âlemleri kolayca yaratıp idare ettiğini düşünerek meseleyi bu **sonsuz kudret** açısından değerlendirecektir.

Avâlim denilince çok geniş bir tablo karşımıza çıkar. Bir milyon altı yüz bir hayvan türünün her biri ayrı bir âlemdir ve sayısız fertleri vardır; insanlar bu canlılar âleminde sadece biridir. Buna bitkiler âlemini, cansızlar âlemini, âhîret âlemini ve daha bilemediğimiz nice âlemleri de dahil ettiğimizde, bunların tümünü yaratan ve birlikte idare eden o sonsuz kudret için, bütün insanları bir sayha ile diriltip mahşer meydanına çıkarmanın son derece kolay olduğunu rahatlıkla anlar ve iman ederiz.

Azamet; büyüklük ve yücelik mânâsıdır; zıddı hakir olmaktır. **Kudret** ise güç ve kuvvet ifade eder, zıddı acizliktir.

Allah'ın zatını idrakten aciz olduğumuza göre, azamet denilince O'nun sıfatlarının sonsuz ve mutlak oluşunu, kemalinin hiçbir aklın idrak edemeyeceği kadar büyük ve yüce olduğunu anlamak gerekir.